

Hemşirelik Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Hemşirelikte Lisans Eğitimine İlişkin Görüşleri*

The views of the fourth year nursing students regarding the baccalaureata degree program

Dilek Sarpkaya, Ümran Dal

Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Lefkoşa, KKTC

Özet

Çalışma, hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin hemşirelikte lisans eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tanımlayıcı türdeki araştırmanın örneklemini Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü 2013–2014 güz yarıyılında öğrenim gören gönüllü 88 son sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak; öğrencilerin tanıtıcı özelliklerini, teorik ve uygulama eğitimine ilişkin görüşlerini ve önerilerini belirlemek amacıyla geliştirilen anket formu kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde yüzdelik hesaplaması yapılmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin %53.5'i 21–22 yaş grubunda, %89.8'i kadın, %85.2'si bekar, %69.3'ü TC uyruklu ve %77.3'ü çekirdek aile yapısındadır. Öğrencilerin %53.4'ü derslerin verimli ve yeterli olduğunu, %20.5'i derslerin ağır ve detaylı anlatıldığını, %19.3'ü derslerin blok yapılmasının verimliliği azalttığını ve %11.4'ü Türkiye'den yarı zamanlı gelen öğretim elemanlarının eğitimde sorun yaşattığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin teorik eğitime ilişkin önerilerinin; 'hemşirelik açısından önemli olan bilgilerin verilmesi, gereksiz bilgilerin verilmemesi' (%23.9), 'derslerin sıkıştırılmadan geniş zamanda anlatılması' (%19.3), 'derslerle uygulamanın birlikte yürütülmesi' (%10.2) şeklinde olduğu görülmüştür. Çalışmada öğrenciler; uygulama yapma olanaklarının ve el becerilerinin eksik olduğunu (%37.5), Türkiye'de yaptıkları stajın daha verimli olduğunu (%22.7), Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki (KKTC) hastanelerde yeterli vaka göremediklerini (%19.3), hemşirelerin kötü davrandıkları/yardımcı olmadıklarını (%17.0), öğretim elemanı sayısının yetersiz olduğunu (%17.0) bildirmişlerdir. Hastane uygulamasına ilişkin önerilerin ise küçük gruplarla uygulama yapılması (%20.5), uygulamada sürekli öğretim elemanının öğrenci ile birlikte olması (%15.9) ve hemşirelerin öğrencilere yardımcı olması için gerekenin yapılması (%12.5) şeklinde olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin çoğu teorik eğitimi yeterli bulmakla birlikte teorik eğitim içeriğinin gözden geçirilmesi, uygulama eğitimine ilişkin sorunların olduğu ve bunların çözümü için gerekli çalışmaların yapılması önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Hemşirelik, hemşirelikte lisans eğitimi, öğrenci memnuniyeti.

Abstract

This study was conducted in order to understand the views and thoughts of the senior year students regarding the baccalaureate degree program they have been following at the Nursing department. This is a descriptive study and the participants were 88 senior year students in total from the Faculty of Health Sciences, Department of Nursing at the Near East University, Nicosia, Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC). The study was conducted in the fall term 2013–2014. A questionnaire was used to obtain a series of data including identifying the characteristics of students, their opinions and suggestions regarding theoretical and practical training. Percentage calculations have been used to evaluate the data. While 53.5% of the student participants were within the 21–22 age group, 89.8% of them were female. In addition, marital status of 85.2% of them was single. Furthermore, the nationality of 69.3% of them was Turkish and 77.3% are from the nuclear family group. In relation to theoretical education, 53.4% of the students found their courses to be efficient and adequate, whereas 20.5% of the students found the course to consist of too much work and detail. Also, 19.3% of them found block lessons decreased efficiency and 11.4% of them found part-time lecturers from Turkey to be a problem as well. The proposals of students for theoretical training were for information relevant to Nursing to be taught and for irrelevant information to be excluded (23.9%), topics to be covered in more detail in a more timely manner (19.3%), and lessons and practices to be carried out together and treated as one (10.2%). In the study, it was identified that the students lacked practice and skills (37.5%), internship was seen to be more efficient in Turkey (22.7%), an insufficient number of cases were seen in the hospitals in TRNC (19.3%), the nurses in the hospitals mistreated the trainee nurses and showed a lack of help and interest to them (17.0%), and there was thought to be an inadequate number of faculty members (17.0%). 20.5% of the students said that the implementation of the hospital training should be carried out in smaller groups, 15.9% of them saw a need for full time lecturers to be nearby students when practice was being undertaken and 12.5% of them said that the professional nurses in the hospitals should help students at whatever cost. Although most students found the theoretical training to be adequate, the content must be revised according to the outcomes in relation to theoretical training. It has also been advised that problems exist at the practical level of training and that solutions to these problems must be carried out accordingly.

Keywords: Nursing, student satisfaction, undergraduate education in nursing.

İletişim / Correspondence:

Uzm. Hem. Dilek Sarpkaya
Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık
Bilimleri Fakültesi Hemşirelik
Bölümü, Lefkoşa, KKTC
e-posta: cyprusdilek@hotmail.com

Yükseköğretim Dergisi 2015;5(2):73–80. © 2015 Deomed

Geliş tarihi / Received: Temmuz / July 22, 2014; Kabul tarihi / Accepted: Temmuz / July 12, 2015

*Bu çalışmanın özeti, II. Hemşirelikte Güncel Sorunlar ve Yaklaşımlar Sempozyumu'nda sözel bildiri olarak sunulmuştur (10–12 Nisan 2014, Çanakkale).

Çevrimiçi erişim / Online available at: www.yuksekogretim.org • doi:10.2399/yod.15.004 • Karekod / QR code:

Hemşirelik eğitiminin planlanması ve gelişiminde rol oynayan en önemli faktörlerden biri hemşirelik eğitimi felsefesidir. Hemşirelik eğitiminin felsefesi, öğrencinin ahlaksal, entelektüel, duygusal, fiziksel ve sosyal yeteneklerini bilgi, beceri ve ideallerle besleyerek en üstün şekilde geliştirilmesi sürecidir (Orgun, Özkütük ve Bayık Temel, 2007). Bu süreçte eksik olanın öğrenciler tarafından görülmesi ve öğretmenler ile eğitim programlarının değerlendirilmesinde öğrenci görüşlerine başvurulması kaliteli ve çağdaş eğitim için önemlidir (Çınar, Altun ve Köse, 2011; Khorshid, Eşer, Zaybak, Yapucu Güneş ve Çınar, 2007). Öğrencilerden alınan geribildirimler verilen eğitimin niteliğini gösteren bir kanıt olduğu için eğitimde yapılacak iyileştirme çalışmalarının planlama ve uygulamalarına yardımcı olacaktır (Khorshid ve ark., 2007).

Hemşirelik eğitimi hem teorik hem de uygulamalı eğitim sürecini içermektedir (Elcigil ve Yıldırım, 2007). Amerika Birleşik Devleti'nde yapılan bir çalışmada öğrencilerin hemşirelik eğitimi müfredatından memnun oldukları belirlenmiştir (Chen ve Lo, 2015). New York'da 98 hemşirelik programının değerlendirildiği bir çalışmada, öğrencilerin genel olarak hemşirelik eğitimi müfredatından memnun oldukları fakat müfredatta yer alan bilişim, kanıta dayalı uygulama ve kalite gelişimi alanlarından daha az memnun oldukları bulunmuştur (Pollard, Stapleton, Kennelly, Bagdan, Cannistraci, Millenbach, Odondi, 2014). Türkiye'de mezun hemşireler ve hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalara göre, lisans eğitiminin çok fazla yeterli olmadığı, eğitim programlarında eksikliklerin olduğu söylenebilir (Atasoy ve Sütütemiz, 2014; Aydın ve Argun, 2010; Çelikkalp, Aydın ve Temel, 2010; Çınar, Altun ve Köse, 2011; Khorshid ve ark., 2007; Yiğit, Esenay ve Derebent, 2007). Türkiye'de yapılmış uygulama niteliğinin değerlendirildiği çalışmalarda; hastanedeki fiziki yetersizlikler, öğrencilerin yeterli uygulama yapamamaları, uygulama alanının yetersiz olması, klinik ortamın aldıkları eğitime göre farklı olması, uygulama süresinin yetersizliği, hasta çeşitliliğinin azlığı, tüm derslerle ilgili uygulama kliniği imkânı bulamamaları, teorik bilgileri uygulamada kullanma fırsatının bulunmaması, hemşirelerle olan ilişkilerdeki eksiklikler, hemşirelerin rol modeli olmaması, öğrencilere değer verilmemesi ve önemsenmemesi, öğrencilerin azarlanması, sigorta olmaması gibi birçok sorunun olduğu saptanmıştır (Atasoy ve Sütütemiz, 2014; Aydın ve Argun, 2010; Çınar ve ark., 2011; Karadağ, Parlar, Ovayolu, Ovayolu ve Kayaaslan, 2013; Khorshid ve ark., 2007; Şentürk, Dal, Kutlutürkan ve Vural, 2008).

Öğretim elemanları ile ilgili sorunlar; demokratik davranmaması, savunucu olmaması, öğrencilere saygı ve anlayış gös-

terilmemesi, öğrencilere güvenilmemesi, değer verilmemesi, ilgisiz ve yeterli donanımda ve sayıda olmaması olarak belirlenmiştir (Aydın ve Argun, 2010; Çelikkalp ve ark., 2010; Çınar ve ark., 2011; Khorshid ve ark., 2007). Türkiye'de yapılmış çalışmalarda, teorik eğitimle ilgili sorunların ise; araç-gereç eksikliği, eğitimin uygulamadan çok teorik ağırlıklı olarak verilmesi, eğitimin kaliteli olmaması, derslerin yetersiz materyallerle işlenmesi, gerekli özenin verilmemesi (derslerin slaytlarla sınırlı kalması), teorik bilgi ile uygulamanın uyumlu olmaması gibi sorunlar olduğu bulunmuştur (Aydın ve Argun, 2010; Çelikkalp ve ark., 2010; Çınar ve ark., 2011). Ayrıca Türkiye'de yapılmış çalışmalarda öğrenci hemşirelerin hemşirelik eğitiminden; mesleki bilgi ve becerilerin ağırlıklı olmasını (Çelik, Şahin, Dadak, Gül ve Akyüz, 2014; Dinç, Kaya ve Şimşek, 2007) ve öğretim elemanlarının öğrenciye destek olmasını, uygulama alanında öğrenci ile daha fazla ilgilenmesini bekledikleri (Çelik ve ark., 2014; Karadağ ve ark., 2013) bulunmuştur.

Teknolojik bilişim çağı olarak bilinen 21. yüzyılda, küreselleşme ve demografik yapının değişimi sağlık hizmetlerini de etkilemiştir. Değişen ve gelişen sağlık sistemi, bireylerin temel sağlık gereksinimlerini dolayısıyla hemşirelik eğitimi de etkilemektedir. Hemşirelik eğitim sisteminin kendini yenilemesi, değişen koşul, gereksinim ve beklentilere karşılık vermesi gerekmektedir. Bu doğrultuda, hemşire eğitimcilerine büyük sorumluluklar yüklenmektedir (Atasoy ve Sütütemiz, 2014; Mohamed Ali ve El Sebai, 2010; Sabancıoğulları, Doğan, Kelleci ve Avcı, 2012).

Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü eğitim programı çoğunlukla klasik eğitim yaklaşımı ile yürütülmektedir. Bölümde üç öğretim üyesi ve sekiz araştırma görevlisi görev yapmaktadır. Teorik eğitimler Türkiye'den yarı zamanlı gelen öğretim elemanlarından destek alınarak yürütülmektedir. Klinik uygulama alanları için Türkiye ve KKTC'deki hastaneler ve sağlık ocakları kullanılmaktadır. KKTC'de hemşirelik eğitimi veren dört üniversitenin olması nedeniyle klinik uygulama alanlarına sınırlı sayıda öğrenci alınmakta ve Sağlık Bakanlığına bağlı hastanelerde uygulama yapabilmek için öğrenciler belli bir ücret ödemektedir.

Bu çalışmanın, verilen eğitimin gözden geçirilmesi ve yenilenmesi bakımından anlamlı olacağı düşünülmektedir. Bu çalışma, hemşirelik bölümü son sınıf öğrencilerinin hemşirelikte lisans eğitimine ilişkin görüşlerini belirlemek ve önerilerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada, öğrenci hemşirelerin, Yakın Doğu Üniversitesinde aldıkları teorik ve uygulamalı eğitime ilişkin görüş ve önerilerinin neler olabileceği sorularına yanıt aranmıştır.

Gereç ve Yöntem

Araştırma, tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2013–2014 eğitim öğretim yılı güz döneminde Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik bölümü son sınıfında öğrenim gören 90 öğrencinin, araştırmayı kabul eden 88'inden oluşmuştur. Araştırmanın yapıldığı kurumdaki yazılı izin alınmıştır. Araştırma verileri 2013 Aralık – 2014 Ocak tarihlerinde öğrencilere gerekli açıklama yapıldıktan sonra açık ve kapalı uçlu toplam 16 sorudan oluşan anket formu aracılığı ile toplanmıştır. Anket formu öğrencilere araştırmacı gözetiminde uygulanmış ve öğrencilerin kendileri tarafından cevaplanmıştır. Çalışmayla ilgili olarak öğrencilere “teorik eğitime ilişkin görüşleri ve hastane uygulamasına ilişkin görüşleri” sorulmuş ve öğrencilerin önerileri alınmıştır. Elde edilen veriler araştırmacılar tarafından sınıflandırılmış ve Statistical Package for Social Sciences (SPSS) for Windows 17.0 (SPSS Inc., Chicago, IL, ABD) istatistik paket programı kullanılarak yüzdelik olarak değerlendirilmiştir. Araştırma sadece KKTC'deki Yakın Doğu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü son sınıf öğrencilerini ve 2013–2014 eğitim öğretim yılı güz dönemini kapsamaktadır.

Bulgular

Araştırma bulguları, öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin bulgular, öğrencilerin aldıkları teorik eğitime ve hastane uygulaması ile ilgili görüş ve önerilerine ilişkin bulgular şeklinde ele alınmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %53.5'i 21–22 yaş grubunda, %89.8'i kadın, %85.2'si bekar, %65.9'u düz lise mezunu ve %69.3'ü TC uyrukludur (■ Tablo 1).

Öğrencilerin teorik eğitime ilişkin görüşleri incelendiğinde, %53.4 derslerin verimli ve yeterli olduğu, %20.5 derslerin ağır ve detaylı anlatıldığı, %19.3 derslerin blok yapılmasının verimliliği azalttığı ve %11.4 Türkiye'den yarı zamanlı gelen öğretim elemanlarının eğitimde sorun yaşattığı belirtilmektedir (■ Tablo 2). Ayrıca öğrencilerin teorik eğitime ilişkin en fazla ders içerikleri ve ders programları (%67.0) ve öğretim elemanları ile ilgili sorunların (%18.1) olduğu saptanmıştır (■ Şekil 1). ■ Tablo 3'de verilen öğrencilerin teorik eğitime ilişkin önerileri arasında; sırasıyla ilk üç önerinin hemşirelik açısından önemli olan bilgilerin verilmesi, gereksiz bilgilerin verilmemesi (%23.9), derslerin sıkıştırılmadan geniş zamanda anlatılması (%19.3), derslerle uygulamanın birlikte yürütülmesinin (%10.2) olduğu görülmüştür. ■ Tablo 4'de görüldüğü gibi öğrenciler uygulama yapma olanaklarının ve el becerilerinin eksik olduğunu (%37.5), Türkiye'de yaptıkları stajın daha verimli olduğunu (%22.7), KKTC'deki hastanelerde yeterli vaka göremediklerini (%19.3), hemşirelerin kötü davrandıklarını/yardımcı olmadıklarını (%17.0), öğretim ele-

■ Tablo 1. Öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri (N=88).

		Sayı	Yüzde (%)
Yaş	21–22	29	33.0
	23–24	47	53.5
	25 ve üzeri	12	13.5
Cinsiyet	Kadın	79	89.8
	Erkek	9	10.2
Medeni durum	Bekar	75	85.2
	Evli	4	4.6
	Nişanlı	9	10.2
Uyruk	TC	61	69.3
	KKTC	22	25.0
	KKTC-TC	5	5.7
Mezun olunan lise	Düz lise	58	65.9
	Süper lise	9	10.2
	Anadolu lisesi	8	9.0
	Kolej	6	6.9
	Meslek lisesi	4	4.6
	Fen lisesi	3	3.4

■ Tablo 2. Öğrencilerin teorik eğitime ilişkin görüşleri.

Öğrencilerin görüşleri (n=88)	Sayı*	Yüzde (%)
Ders içerikleri ve programları ile ilgili görüşler		
• Dersler yeterli ve verimli	47	53.4
• Dersler ağır, çok detaylı anlatılıyor	18	20.5
• Derslerin blok yapılması verimliliği azaltıyor	17	19.3
• Teorik eğitime uygulamadan daha fazla önem veriliyor	6	6.8
• Ders saatleri uzun	5	5.7
• Ezberci eğitim	5	5.7
• Gereksiz dersler var (İngilizce, beden vb.)	3	3.4
• Diğer†	3	3.4
Öğretim elemanları ile ilgili görüşler		
• Türkiye'den gelen öğretim elemanları sorun yaşıyor (farklı bakış açıları, iletişiminde kopukluk vs)	10	11.4
• Ders anlatımları, sunma teknikleri iyi	5	5.7
• Asistanlar yetersiz/ anlayış göstermiyorlar	5	3.4
• Diğer‡	3	3.4
Sınıf düzeni ile ilgili görüşler		
• Sınıflar kalabalık	8	9.1
• Öğrenci sayısı fazla	4	4.5
• Diğer§	1	1.1

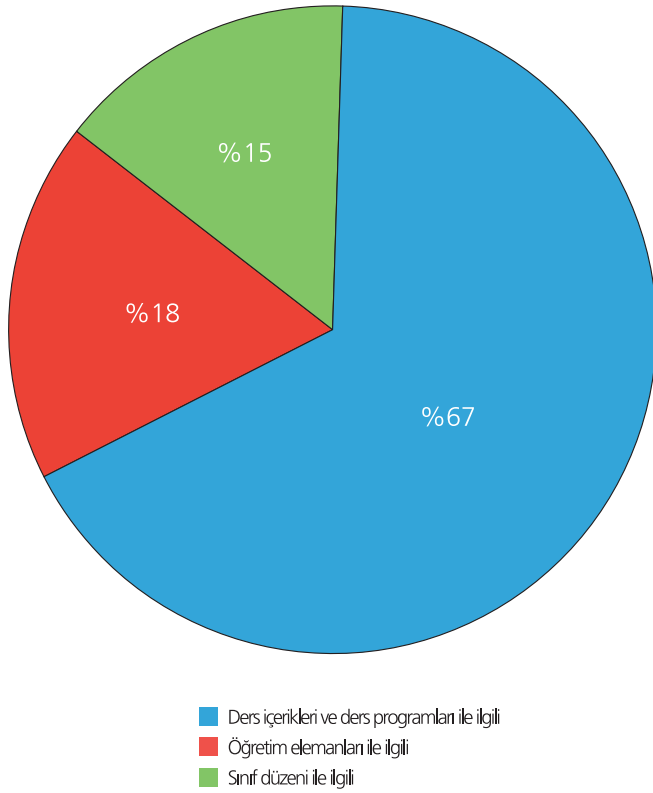
*Sorulara birden fazla yanıt verenler ve hiç yanıt vermeyenler olmuştur. Yüzdelik n değerine göre hesaplanmıştır.

†“İngilizce eğitim yetersiz” (2 kişi) ve “İkinci sınıfın dersleri yetersiz” (1 kişi) şeklinde görüşler ifade edilmiştir.

‡“Öğretim elemanı sayısı yetersiz” (2 kişi) ve “Türkiye'den gelen öğretim elemanları daha iyi” (1 kişi) şeklinde görüşler ifade edilmiştir.

§“Bilgisayar ve projektör sorunları yaşıyor” (1 kişi) şeklinde görüş ifade edilmiştir.

manı sayısının yetersiz olduğunu (%17.0) bildirmişlerdir. Öğrencilerin %19.3'ü hastane uygulamasının güzel ve verimli geçtiğini belirtmiştir. Öğrencilerin hastane uygulamasına ilişkin en fazla; uygulama eğitimi içeriği (%44.0), uygulama ala-

■ Şekil 1. Öğrencilerin teorik eğitime ilişkin belirttikleri sorunlar.

■ Tablo 3. Öğrencilerin teorik eğitime ilişkin önerileri.

Öğrencilerin önerileri (n=88)	Sayı*	Yüzde (%)
Ders içerikleri ve ders programları ile ilgili öneriler		
• Hemşirelik açısından önemli olan bilgiler verilsin, gereksiz bilgiler verilmesin	21	23.9
• Dersler sıkıştırılmadan geniş zamanda anlatılsın	17	19.3
• Derslerle uygulama birlikte yürütülsün (bir hafta içinde)	9	10.2
• Ders saatleri azaltılsın	7	8.0
• Diğer [†]	3	3.4
Öğretim elemanları ile ilgili öneriler		
• Öğretim elemanları sürekli değişmesin, yeni öğretim elemanları alınsın	5	5.7
• Dersler anlatılırken soru cevap ve özetleme teknikleri kullanılsın	4	4.5
• Slaytlar daha fazla görsellik içersin	4	4.5
• Diğer [†]	7	7.8

*Sorulara birden fazla yanıt verenler ve hiç yanıt vermeyenler olmuştur. Yüzdeler n değerine göre hesaplanmıştır.

[†]"Bilimsel araştırmalar yaptırılmalı" (2 kişi) ve "İngilizce ders saatleri arttırılmalı" (1 kişi) şeklinde öneriler ifade edilmiştir.

^{††}"Öğrencilere konu anlatılmalı" (1 kişi), "TC'den gelen öğretim elemanları denetlenmeli" (1 kişi), "Ders notları word dosyası halinde verilsin" (1 kişi), "Her öğretim elemanı uzmanlık alanına göre ders anlatsın" (1 kişi), "Grup çalışmaları olmalı" (1 kişi) ve "Öğrenciler notlarla korkutulmasın" (2 kişi) şeklinde öneriler ifade edilmiştir.

■ Tablo 4. Öğrencilerin hastane uygulamasına ilişkin görüşleri.

Öğrencilerin görüşleri (n=88)	Sayı*	Yüzde (%)
Uygulama yeri/alanı ile ilgili görüşler		
• TC stajı daha verimli (vaka sayısı-el becerisi gelişimi bakımından vs)	20	22.7
• KKTC'deki hastanelerde vaka sayısı az	17	19.3
• KKTC'de uygulama için hastaneye para ödeme zorunluluğu var	14	15.9
• Diğer [†]	1	1.1
Uygulama eğitimi içeriği ile ilgili görüşler		
• Uygulama yapma olanağı yok, el becerilerimiz eksik kalıyor	33	37.5
• Hastane uygulamaları güzel ve verimli geçiyor	17	19.3
• Teorik eğitim ile uygulamada farklılıklar var	14	15.9
• Veri toplama formu uzun-bakım planı yapmak zaman alıyor	6	6.8
• Diğer [†]	1	1.1
Öğretim elemanları ile ilgili görüşler		
• Öğretim elemanı sayısı yetersiz	15	17.0
• Öğretim elemanları ilgili	3	3.4
• Diğer [§]	3	3.4
Uygulama süresi/zamanı ile ilgili görüşler		
• Aralıksız bir ay staj yapılması yararlı oluyor	5	5.7
• Uygulamada yemek arası dışında aralar olmalı	2	2.3
Hemşireler ile ilgili görüşler		
• Hemşireler kötü davranıyor/yardımcı olmuyor	15	17.0

*Sorulara birden fazla yanıt verenler ve hiç yanıt vermeyenler olmuştur. Yüzdeler n değerine göre hesaplanmıştır.

^{††}"Hastanede malzeme kıtlığı var" (1 kişi) şeklinde görüş ifade edilmiştir.

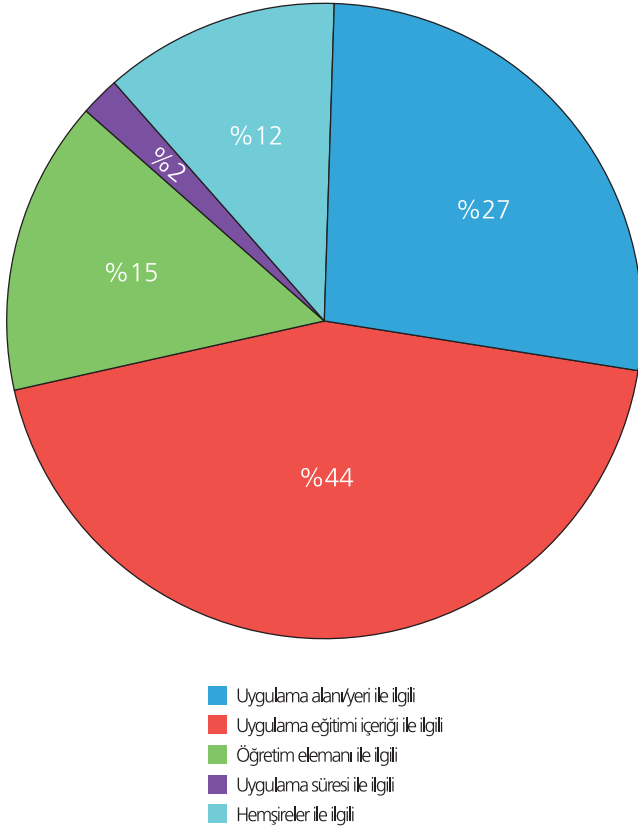
^{†††}"Sadece kadın doğum ve pediatri uygulamaları yeterli" (1 kişi) şeklinde görüş ifade edilmiştir.

[§]"TC stajında öğrenciler yeterli değerlendirilemiyor" (2 kişi) ve "Öğretim elemanları yetersiz" (1 kişi) şeklinde ifade edilmiştir.

nı/yeri (%27.0), öğretim elemanları ile ilgili sorunların (%15.0) ve hemşireler ile ilgili sorunların (%12.0) olduğu saptanmıştır (■ Şekil 2). Öğrencilerin hastane uygulamasına ilişkin görüşlerinin, belirttikleri sıklıkla ilk üç önerinin küçük gruplarla uygulama yapılması (%20.5), uygulamada sürekli öğretim elemanının öğrencinin yanında bulunması (%15.9) ve hemşirelerin öğrencilere yardımcı olması için gerekenin yapılması (%12.5) olduğu saptanmıştır. Öğrencilerin %12.5'inin ise TC stajının devam etmesi veya arttırılması şeklinde önerisi olmuştur (■ Tablo 5). Ayrıca öğrencilerin %6.8'inin hemşirelik bölümüne ait ayrı bir bina istedikleri belirlenmiştir (■ Tablo 6).

Tartışma

Hemşireliğin bilgi birikiminin artmasında ve profesyonelleşmesinde kaliteli eğitimin çok önemli bir yeri vardır (Karadağ ve Uçan, 2006). Eğitimi değerlendirmek için öğrencilerin görüşlerini incelediğimiz çalışmamızda, öğrencilerin %53.4'ünün teorik eğitimle ilgili görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir. Çelikkalp ve ark.'nın (2010) çalışmasında, öğ-

■ ■ ■ Şekil 2. Öğrencilerin hastane uygulamasına ilişkin belirttikleri sorunlar.

rencilerin %52.3'ü verilen mesleki teorik bilgilerin kısmen yeterli bulduklarını belirtirken, Yiğit ve ark.'nın (2007) çalışmasında öğrencilerin %62.3'ünün kuramsal eğitimi kısmen yeterli bulduğu belirlenmiştir. Mezun hemşireler ve hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalara göre, lisans eğitiminin çok fazla yeterli olmadığı, eğitim programlarında eksikliklerin olduğu söylenebilir (Atasoy ve Sütütemiz, 2014; Aydın ve Argun, 2010; Çelikkalp ve ark., 2010; Çınar ve ark., 2011; Khorshid ve ark., 2007; Yiğit ve ark., 2007). Bizim çalışmamızda öğrencilerin yarısından fazlasının, teorik eğitimin verimli ve yeterli olduğunu belirtmesinin yanında, %96.6 oranında teorik eğitim ile ilgili sorun belirtilmiş olması eğitimin çok fazla yeterli olmadığını düşündürmekte ve bu sonuç çalışmalarla benzerlik göstermektedir. Türkiye'de bir sağlık yüksekokulu hemşirelik öğrencilerinin tüm eğitim-öğretim hizmet ve olanaklarından orta düzeyde memnun oldukları saptanmıştır (Yangın ve Kırca, 2013). Mezun hemşireler ile yapılan bir çalışmaya göre, mezunların genel olarak %75.7'sinin teorik eğitimden memnun olması da çalışmamızla farklılık göstermiştir (Gözüm, Güdücü ve Çapık, 2014).

■ ■ ■ Tablo 5. Öğrencilerin hastane uygulamasına ilişkin önerileri.

Öğrencilerin önerileri (n=88)	Sayı*	Yüzde (%)
Uygulama yeri/alanı ile ilgili öneriler		
• TC stajı devam etmeli/süresi arttırılmalı	11	12.5
• Uygulama yeri ücreti okul tarafından karşılanmalı	7	8.0
• Uygulama yerleri için ulaşım sorunu çözülmeli	6	6.8
• Öğrenci haklarının savunulduğu bir ortam/birim olmalı	4	4.5
• YDÜ hastanesinde öğrencilerin uygulama yapmaları sınırlandırılmamalı	3	3.4
• Hastaneler temiz ve düzenli olmalı	2	2.3
Uygulama eğitimi içeriği ile ilgili öneriler		
• İlaç uygulamaları daha çok yaptırılmalı ve anlatılmalı	3	3.4
• Uygulamalardan önce laboratuvar çalışmaları tekrar yapılmalı	2	2.3
Öğretim elemanları ile ilgili öneriler		
• Uygulamada sürekli öğretim elemanı öğrencinin yanında bulunmalı	14	15.9
• Öğretim elemanları destekleyici rolüyle öğrencinin yanında olmalı	5	5.7
• Uygulama ile ilgili öğretim elemanları geribildirim vermeli	2	2.3
• Uygulama notu değerlendirme yüzdesi arttırılmalı	2	2.3
Uygulama süresi/zamanı ile ilgili öneriler		
• Yaz stajı ile staj sayısı arttırılmalı	6	6.8
• Diğer†	2	2.2
Hemşireler ile ilgili öneriler		
• Hemşirelerin öğrencilere yardımcı olması için gereken yapılmalı	11	12.5
• Öğrenci hemşirelere daha fazla ilgi gösterilmeli ve güvenilmeli	8	9.1
Diğer öneriler		
• Küçük gruplarla uygulama yapılmalı	1	1.1

*Sorularda birden fazla yanıt verenler ve hiç yanıt vermeyenler olmuştur. Yüzdelik n değerine göre hesaplanmıştır. †"Vardiyalı staj uygulaması yapılmalı" (1 kişi), "Son yıl tamamen hastane uygulaması olmalı" (1 kişi) şeklinde öneriler ifade edilmiştir.

Amerika Birleşik Devleti'nde yapılan ve hemşirelik öğrencilerinin memnuniyetinin bir model ile değerlendirildiği bir çalışmada; öğrencilerin hemşirelik eğitimi müfredatından 6 puan üzerinden ortalama 5.01 (SD=0.69) puanla memnun oldukları bulunmuştur (Chen ve Lo, 2015). Bu çalışmada değerlendirilen hemşirelik eğitim programlarının Ulusal Hemşirelik Akreditasyon

■ ■ ■ Tablo 6. Öğrencilerin belirttiği diğer görüş ve öneriler.

Öğrencilerin görüş ve önerileri (n=13)*	Sayı*	Yüzde (%)
Hemşirelik bölümüne ait ayrı bir bina olmalı	6	6.8
Hemşirelik bölümüne alınan öğrenciler mülakat ile alınmalı	2	2.3
TC-KKTC uyruk ayrımı ortadan kaldırılmalı	2	2.3
Diğer†	3	3.3

*Bu soruya yanıt verenlerin sayısıdır. Yüzdelik n değerine göre hesaplanmıştır.

†"Projeler yaptırılmalı" (1 kişi), "Daha çok konferanslar ve sertifikalar verilmeli" (1 kişi), "Pediatriye yüksek lisans açılmalı" (1 kişi) şeklinde ifade edilmiştir.

yon Komisyonu tarafından akredite olmuş programlardan oluşması, bizim çalışma sonuçlarımızla aradaki farklılığın nedeni olarak düşünülmektedir.

Çalışmamızda teorik eğitimle ilgili öğrencilerin en fazla derslerin ağır ve detaylı anlatılması (%20.5) ve derslerin blok yapılmasının verimliliği azaltması (%19.3) ile ilgili sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Ayrıca ders saatleri ve zamanları ile ilgili 'derslerin sıkıştırılmadan geniş zamanda anlatılması' (%19.3) ve 'ders saatlerinin azaltılması' (%8.0) gibi önerilerde bulunulmuştur. Dinç ve ark.'nın (2007) yaptığı bir çalışmada, öğrenci hemşirelerin %71.5'inin, Çelik ve ark.'nın çalışmasında (2014) ise %52.3'ünün hemşirelik eğitiminden mesleki bilgi ve becerilerin ağırlıklı olmasını bekledikleri bulunmuştur. Çelikkalp ve ark.'nın, (2010) çalışmasında, öğrencilerin %59.3'ünün ders saatini fazla bulduğu ve azaltılması görüşünde olduğu belirlenmiştir. Sorunların bizim çalışmamızda da benzer olduğu görülmektedir.

Geleneksel-klasik eğitimde bilgi aktarımı söz konusu olduğundan ve derslerde öğrencilerden çok öğretim elemanı aktif rol oynadığından öğrencilerin konu alanı ve mesleki becerileri dışındaki özellikleri yeterince gelişmemektedir (Beji ve Güngör, 2013; Şengül, 2010). Düşünme ve problem çözme yetenekleri yeterli olmayan öğrenciler, edindikleri bilgileri nerede kullanacaklarını ve nasıl kullanacaklarını belirlemede yetersiz kalabilmektedir (Şengül, 2010). Son yıllarda daha kaliteli bir eğitim için öğrencinin aktif olarak eğitime katılması şeklinde, müfredat değişikliğine ilişkin çalışmaların hızlandırılması önerilmektedir (Beji ve Güngör, 2013). Bizim çalışma sonuçlarımızda öğrencilerin teorik eğitim ile ilgili en fazla 'hemşirelik açısından önemli olan bilgiler verilsin, gereksiz bilgiler verilmesin' şeklindeki önerinin ve 'çoğunlukla derslerin ağır ve detaylı anlatılması ile derslerin blok yapılmasının verimliliği azaltması' gibi sorunların belirtilmesi, hem öğretim yöntemlerine hem de öğretim süreçlerine ilişkin sorunların olduğunu ve bu sorunların göz önünde bulundurularak müfredat değişikliği olması gerektiğini düşündürmektedir. Öğrencilerin tüm hemşirelik bilgisine ulaşmaları mümkün olamayacağından uygulanacak en uygun yöntem "öğrenci odaklı eğitim" ve "öğrenmeyi öğrenme" yöntemi olmalıdır. Özellikle son yıllarda küçük gruplarla çalışma, rol canlandırma, beceri uygulamalarını videoya çekme gibi birçok yöntemi içeren 'öğrenci odaklı eğitim' ön plana çıkmıştır (Waltz, Jenkins ve Han, 2014).

Hemşirelik eğitimi; yeterli bilgi ve klinik beceriye sahip, öğrenciyi eleştirel düşünmeye yönlendiren, öğretmekten ve hemşirelik uygulamalarını yapmaktan zevk alan, öğrencilere teorik bilgi ve hemşirelik pratiklerini nasıl entegre edeceğini öğretebilen, iyi bir rol modeli olabilen, yenilikçi, girişimleri

destekleyen, öğrencilerin problem çözme ve araştırma becerilerini geliştiren, kanıta dayalı eğitim uygulamalarını destekleyen, kişilerarası iletişimi iyi ve olumlu kişilik özelliklerine sahip eğiticiler tarafından verilmelidir (Atasoy ve Sütütemiz, 2014; Karadağ ve Uçan, 2006). Bizim çalışmamızda öğrencilerin teorik eğitimle ilgili belirttikleri sorunların %15.0'inin, hastane uygulamasında öğretim elemanı ile ilgili belirttikleri sorunların %18.1'inin öğretim elemanlarından kaynaklandığı belirlenmiştir. Teorik eğitimde en fazla Türkiye'den gelen öğretim elemanları ile ilgili sorun (farklı bakış açıları, iletişimde kopukluk vb.) (%11.4) yaşanırken, hastane uygulaması için en fazla öğretim elemanı sayısının yetersiz olması (%17.0) sorununun yaşandığı belirtilmiştir. Atasoy ve Sütütemiz'in yaptığı çalışmada (2014), hemşirelik öğrencilerinin eğitimleri boyunca yaşadıkları sorunların %20'sini 'öğretim elemanının yetersiz olması' sorununun oluşturduğu bulunmuş ve bizim çalışmamızla benzerlik göstermiştir. Nazik ve Arslan'ın (2014) çalışmasında, öğrenci hemşirelerin hemşirelik eğitiminden %86.4 ile en fazla uygulamalarda öğrencilerin görev ve sorumluluklarının daha iyi belirlenmesi gibi beklentinin olduğu saptanmış ve bu durum bizim çalışma sonuçlarımız ile farklılık göstermiştir. Yapılan çalışmalarda öğretim elemanları ile ilgili sorunların; demokratik davranmaması, savunucu olmaması, öğrencilere saygı ve anlayış gösterilmemesi, öğrencilere güvenilmemesi, değer verilmemesi, ilgisiz ve yeterli donanımda ve sayıda olmaması olarak belirlenmiştir (Atasoy ve Sütütemiz, 2014; Aydın ve Argun, 2010; Çınar ve ark., 2011; Çelikkalp ve ark., 2010; Khorshid ve ark., 2007). Bölümümüzde tam zamanlı öğretim elemanı sayısının yeterli olmaması, Türkiye'den yarı zamanlı öğretim elemanlarının gelmesi ve sürekli değişmesi, öğrencinin istediği zaman öğretim elemanına ulaşamaması, iletişim eksikliği gibi nedenlerle bizim çalışmamızda da bu tür sorunların görüldüğünü düşündürmektedir. Çalışmamızda hem teorik hem de hastane uygulaması eğitimi ile ilgili öğrenciler, öğretim elemanı ile ilgili çoğunlukla 'öğretim elemanlarının sürekli değişmemesi, yeni öğretim elemanlarının alınması' (%5.7), 'uygulamada sürekli öğretim elemanının öğrenci ile birlikte olması' (%15.9) ve 'öğretim elemanlarının destekleyici rolünde öğrencinin yanında olması' (%5.7) gibi önerilerde bulunmuşlardır. Atasoy ve Sütütemiz'in çalışmasında (2014), öğrenci hemşirelerin öğretim elemanlarına ilişkin beklentileri arasında en fazla 'öğretim elemanları yeri geldiğinde öğrencisini savunmalıdır' ve 'öğretim elemanları profesyonel iletişim becerilerine sahip olmalıdır' ifadeleri yer almaktadır. Karadağ ve ark.'nın, (2013) çalışma sonucuna göre, öğrenci hemşireler uygulama alanına ilişkin en fazla öğretim elemanı sayısının artırılması (%45.6) ve öğretim elemanlarının uygulama alanında daha fazla öğrenciyle ilgilenmesi (%37.2) gibi önerilerde bulunmuştur.

Çelik ve ark.'nın (2014) yaptığı bir çalışmada, öğrenci hemşirelerin %65.8'i öğretim elemanlarının öğrenciye destek olmasını bekledikleri belirlenmiştir. Yapılan bu çalışmalar bizim çalışma sonuçlarımızla benzerlik göstermekte ve öğretim elemanının desteğinin ve rol modelliğinin son derece önemli olduğunu düşündürmektedir.

Klinik uygulama alanları öğrencilere rol modellerini gözlemleme, sorumluluk alarak tek başına uygulama yapabilme, hastanın klinik tablosuna göre davranma, karar verme ve bir ekip üyesi olarak çalışabilme olanağı sağlar, öğrencilere okul ortamında öğretilen teorik bilgi ve pratiği gerçek ortamda yaşayarak ve yaparak bütünleştirme fırsatı verir (Karadağ ve ark., 2013). Öğrenci hemşireler için klinik deneyim profesyonellik için önemli ve esastır (Chen ve Lo, 2015). Klinik uygulama niteliğinin değerlendirildiği araştırmalarda; hastanedeki fiziki yetersizlikler, yeterli uygulama yapılamaması, uygulama alanının yetersiz olması, klinik ortamın alınan eğitime göre farklı olması, uygulama süresinin yetersizliği, hasta çeşitliliğinin azlığı, tüm derslerle ilgili uygulama kliniği olanağının bulunmaması, teorik bilgileri uygulamada kullanma fırsatının bulunmaması, hemşirelerle olan ilişkilerdeki eksiklikler, hemşirelerin rol modeli olmaması, öğrencilere değer verilmemesi, önemsenmemesi, öğrencilerin azarlanması, sigorta olmaması gibi birçok sorunun bulunduğu saptanmıştır (Atasoy ve Sütütemiz, 2014; Aydın ve Argun, 2010; Çınar, Altun ve Köse, 2011; Karadağ ve ark., 2013; Khorshid ve ark., 2007; Şentürk ve ark., 2008). Bizim çalışmamızda öğrenciler sıklıkla uygulama yapma olanaklarının ve el becerilerinin eksik olduğunu (%37.5), Türkiye'de yaptıkları stajın daha verimli olduğunu (%22.7), KKTC'deki hastanelerde yeterli vaka görmediklerini (%19.3), hemşirelerin kötü davrandıkları/yardımcı olmadıklarını (%17.0) belirtmiş ve bunlar yapılan çalışma sonuçları ile benzerlik göstermiştir. Karadağ ve ark.'nın (2013) yaptığı bir çalışmada, öğrenci hemşirelerin %55.7'sinin klinik uygulamalar sırasında sorun yaşadığı ve bu sorunların çoğunluğunun uygulama alanı ve hemşirelerden kaynaklandığı saptanmıştır. Elcigil ve Yıldırım'ın çalışmasında (2007), öğrenci hemşirelerin klinik uygulamada çoğunlukla eğitici ile problemler yaşadığı belirlenmiştir. Bizim çalışmamızda da benzer şekilde hastane uygulamasına ilişkin en fazla uygulama eğitimi içeriği, uygulama alanı/yerine ve öğretim elemanlarına ilişkin sorunlar yaşanmaktadır. Klinik uygulamalara yönelik sorunların çözülerek klinik uygulama kalitesinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu kalitenin öğrencilere hastanede bakım atmosferine doğrudan yardım eden ve öğrenmeyi kolaylaştıran mentörlük uygulamasının sağlanması ile mümkün olacağı düşünülmektedir (Chen ve Lo, 2015).

Sonuç

Araştırmadan elde edilen veriler değerlendirildiğinde, öğrencilerin teorik eğitime ilişkin ders programı, ders içerikleri ve öğretim elemanları ile ilgili sorunların olduğu belirlenmiştir.

Bu sonuçlar doğrultusunda;

- Teorik eğitim içeriğinin ve öğretim sürecinin gözden geçirilmesi,
- Öğretim elemanlarının kullandıkları eğitim yöntemlerinin gözden geçirilmesi,
- Hastane uygulamasına ilişkin sorunların çözümü için gerekli çalışmaların yapılması,
- Hastanede çalışan hemşireler ile öğretim elemanlarının işbirliğinin sağlanması,
- Son sınıf ve mezunlar ile benzer çalışmaların yapılması önerilebilir.

Kaynaklar

- Atasoy, I. ve Sütütemiz, N. (2014). Bir grup hemşirelik son sınıf öğrencisinin hemşirelik eğitimi ile ilgili görüşleri. *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 22(2), 94-104.
- Aydın, M. F. ve Argun, M. Ş. (2010). Bitlis Eren Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü öğrencilerinin hastane uygulamalarından beklentileri ve karşılaştıkları sorunlar. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(4), 209-213.
- Beji, N. K. ve Güngör, İ. (2013). Düünden bugüne hemşirelik eğitimi. *Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Dergisi*, 2, 14-17.
- Chen, H. C., and Lo, H. S. (2015). Nursing student satisfaction with an associate nursing program. *Nursing Education Perspectives*, 36(1), 27-33.
- Çelik, S., Şahin, E., Dadak, F., Gül S., S. ve Akyüz, F. (2014). Hemşirelik öğrencilerinin mesleki güdülenme düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 1(2), 43-56.
- Çelikkalp, Ü., Aydın, A. ve Temel, M. (2010). Bir sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü öğrencilerinin aldıkları eğitime ilişkin görüşleri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 3(2), 1-14.
- Çınar, N., Altun, İ. ve Köse, D. (2011). Öğrenci hemşirelere göre hemşirelik eğitiminde gözlenen eksiklikler. D. Günay ve E. Öztemel (Ed.), *Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar Bildiri Kitabı* (3. Cilt, Bölüm XIV, s. 2064-2066). Ankara: YÖK: 2011.
- Dinç, S., Kaya, Ö. ve Şimşek, Z. (2007). Harran Üniversitesi Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin hemşirelik mesleği hakkındaki bilgi, düşünce ve beklentileri. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 10(1), 1-9.
- Elcigil, A., and Yıldırım S., H. (2007). Determining problems experienced by student nurses in their work clinical educators in Turkey. *Nurse Education Today*, 27(5), 491-498.
- Gözüm, S., Güdücü, T. F. ve Çapık, C. (2014). Hemşirelik yüksekokulu mezunlarının okulları ve meslekleri ile ilgili görüşleri ve mezuniyet sonrası profilleri. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 17(1), 32-39.
- Karadağ, G. ve Uçan, K. (2006). Hemşirelik eğitimi ve kalite. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 1(3), 43-50.

- Karadağ, G., Parlar, K., S., Ovayolu, N. Ovayolu, Ö. ve Kayaaslan, H. (2013). Öğrenci hemşirelerin klinik uygulamada karşılaştıkları güçlükler ve klinik hemşireler hakkındaki görüşleri. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 12(6), 665–672.
- Khorshid, L., Eşer, İ., Zaybak, A., Yapucu Güneş, Ü. ve Çınar, Ş. (2007). Hemşirelik yüksekokulu mezunlarının aldıkları lisans eğitimine ilişkin görüşleri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 23(1), 1–14.
- Mohamed Ali, W. G., and El Sebai, N. A. M. (2010). Effect of problem-based learning on nursing students' approaches to learning and their self directed learning abilities. *International Journal of Academic Research*, 2(4), 188–195.
- Nazik, E. ve Arslan, S. (2014). Hemşirelik mesleğinin geleceği: Öğrencilerin beklentileri. *Bozok Tıp Dergisi*, 4(1), 33–40.
- Orgun, F., Özkütük, N. ve Bayık Temel, A. (2007). Hemşirelik öğrencilerinin öğretim sistemine ilişkin görüşleri ve önerileri. *Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 23(1), 89–102.
- Pollard, M. L., Stapleton, M., Kennelly, L., Bagdan, L., Cannistraci, P., Millenbach, L., and Odondi, M. (2014). Assessment of quality and safety education in nursing: A New York state perspective. *Nursing Education Perspectives*, 35(4), 224–229.
- Sabancıoğulları, S., Doğan, S., Kelleci, M. ve Avcı, D. (2012). Hemşirelik son sınıf öğrencilerinin internlik programına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 5(1), 16–22.
- Şengül, F. (2010). *Hemşirelik eğitim modellerinin öğrencilerin eleştirel düşünme eğilimlerine etkisi: Çok merkezli çalışma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Şentürk E., A., Dal, Ü., Kutlutürkan, S. ve Vural, G. (2008). Hemşirelik dördüncü sınıf öğrencilerinin ve hemşirelerin intörlük uygulamasına ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(2), 16–21.
- Waltz, C. F., Jenkins, L. S., and Han, N. (2014). The use and effectiveness of active learning methods in nursing and health professions education: A literature review. *Nursing Education Perspectives*, 35(6), 392–400.
- Yangın B., H. ve Kırcı, N. (2013). Antalya Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Öğrencilerinin memnuniyet düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(1), 78–94.
- Yiğit, R., Esenay, I. F. ve Derebent, E. (2007). Türkiye'de hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profili. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 11(3), 1–12.